

NORSK BONDE- OG
SMÅBRUKARLAG

JUSTISDEPARTEMENTET	
22 APR 2009	
ESKEND:	200801140
AVD/ENH/SAH	LOV/ED/TKH
DOKNR	207

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030

Dykkar ref.: 200801140

Vår ref.: JPL

Dato: 18. april 2009

NOU 2007:13 DEN NYE SAMERETTEN

Det vises til høringsbrev av 15.2.-08.

I utvalgets mandat framgår at utvalget skal søke å finne fram til lovforslag som kan virke konfliktdempende. Norsk Bonde- og Småbrukarlag (NBS) mener dette er viktig. Utvalgets forslag til endringer i reindriftsloven, har utløst stort engasjement særlig i vårt fylkeslag i Finnmark. Når det gjelder endringene i Reindriftsloven har dette fylkeslaget en egen uttalelse. Forholdene er også omtalt i denne uttalelsen.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter fullt ut uttalelsen fra Norges Bondelag om "Nærmere om lovfesting og gjenoppretting av landbruket rettigheter", på side 8,9 og 10 i deres uttalelse. Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil spesielt peke på følgende i Norges Bondelag sin uttalelse.

"Norges Bondelag er derfor fornøyd med at en nå har fått gjennomslag for å gjeninnføre og lovfeste jordbrukets rettigheter slik tilfellet er på statsallmenningene i Sør- og Midt-Norge. Jordbrukets rettigheter må derfor gjenopprettes i full skala på all statsgrunn (opprinnelig og innkjøpt) etter tilsvarende prinsipper som på statsallmenningene i Sør-Norge.

Det er grunn til å presisere at gjeninnføring av jordbrukets rettigheter ikke kan utstå til en nærmere vurdering av en kartleggingsdomstol eller utmarksdomsto (jf. nedenfor om kravet fra Statskog og Sametinget). Disse organ skal jo ta stilling til hvilke rettigheter som eksisterer ut fra gjeldende rett i dag, jf. nedenfor under VII. Når gjeldende rett etter Høyesteretts dom i 1991 er at jordbrukets rettigheter ikke lenger eksisterer (kun beiterett), vil disse organ ikke ha kompetanse og mandat til å ta rimelighetshensyn og gjeninnføre rettighetene som er fratatt landbruket på en rettsstridig måte.

Som Høyesterett selv uttrykker i 1991, er dette nå et helt ut politisk spørsmål fra lovgiver eller grunneier, jf. følgende sitat ovenfor:

"Hvis den etablerte tilstand skal endres, må dette imidlertid skje ved en lovendring eller ved tiltak fra staten som grunneier."

Derfor må det fremmes et lovforslag overfor Stortinget i samsvar med utvalgets forslag. Å utsette spørsmålet slik Statsskog og Sametinget krever, er bare en ren unna-manøver som ledd i en fortsatt prosess om ikke å akseptere gjeninnføring av jordbrukets gamle allmenningsrettigheter innenfor landsdelen.

Lovgiver må legge avgjørende vekt på Høyesteretts syn fra 1991 om at å opprettholde dagens rettslstand vil være urimelig overfor jordbruket innenfor landsdelen."

Kommentar til de enkelte forslagene

Forvaltningsordninger:

Flertallet (ni medlemmer) foreslår å overføre statsgrunnen i Nordland og Troms, som utgjør vel 30 000 km², til regionalt eierskap ved Hålogalandsallmenningen. Det nye eierorganets styre skal ha seks medlemmer, to oppnevnt av Sametinget, to av Nordland fylkesting og to av Troms fylkesting. Eierrådigheten vil være begrenset av hensyn til de som har bruksrettigheter på Hålogalandsallmenningens grunn.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter forslaget.

Forvaltningen av rettighetene til blant annet bufebeite, jakt, fangst, fiske og uttak av trevirke, foreslås lagt til inntil seks regionale utmarksstyrrer. Disse skal ha representanter fra reindriften, jordbruket og jakt-, fiske- og friluftsinteressene. Utmarksstyrene skal oppnevnes kommunalt, men vil ha en uavhengig stilling både i forhold til kommunene og Hålogalandsallmenningen.

Styrene skal ha minst sju medlemmer, men hver kommune i regionen skal ha minst ett styremedlem. Antall styremedlemmer kan dermed variere fra region til region, men styret skal alltid ha minst to representanter for reindriften og to for jordbruket. Har styret flere enn sju medlemmer, utvides antall reindrifts- og jordbruksrepresentanter slik at disse rettighetshavergruppene til sammen har flertall i styret. Dersom det i regionen finnes bruksrettshavere til annen utmarks- utnyttelse, skal også disse ha plass i styret, hvor også allmenne jakt-, fiske- og friluftsinteresser skal være representert.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter forslaget

Fjellloven i Sør-Norge

"Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter Utvalgsflertallets forslag om at fjellloven videreføres i Sør-Norge. NBS er enig i flertallets forslag til endringer i fjellloven, og mener forslagene vil styrke fjellloven og fjellovsystemet i statsallmenningene i Sør-Norge over tid.

Endringer i reindriftsloven

Jordbruket i Nord-Norge er preget av en kraftig omstrukturering og avskalling. Finnmark hadde en nedgang i antall melkebruk på over 10 % i 2007/ 2008. Samtidig har reindriftnæringen hatt en kraftig vekst. I "Forslag til ny distriktsmelding i Finnmark" fra 1994 og "Ressursregnskap for reindriftnæringen", januar 2008 fremgår det at reinmengden i Finnmark har økt fra 87 000 i 1975 til 177 328 1.4.2007. Reindriftnæringen er i Finnmark ikke en utsatt

næring slik jordbruket er det. For å sikre jordbruksdrift må jordbrukets rettigheter styrkes. Reindriftsloven styrker ensidig reindriftras rettigheter og dette medfører at jordbrukets rettigheter svekkes tilsvarende. Et eksempel er innføring av full erstatningsrett til reindriftra ved blant annet nydyrkning. Etter Landbruks og Matdepartementets vurdering er hele Finnmark reinbeiteområde. *(utdelt notat fra LMD på møte med Norsk Bonde og Småbrukarlag 7.1.09)* Erstatningsrett til en annen næring er en dramatisk endring for jordbruket i fylket da gårdbrukerne alltid har drevet sin drift i det som de har sett på som sine jordbruksområder.. Reindrift i jordbruksnære områder har vært en tålt bruk og det er lokalbefolkningen som ut fra sin bruk har rettighetene i bygdeallmenningene.

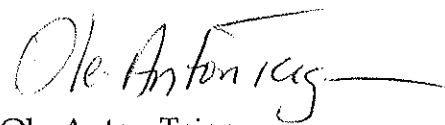
Reindriftsloven bør ikke endres slik Samerettsutvalget foreslår det

- Blant annet når det gjelder opphevelse av fredningsbestemmelsene i § 19 da fredningssonene har vist seg konfliktforebyggende der reineierne gjeteplikt har vært fulgt opp. I sommer (2008) har det vært store konflikter i Alta mellom reieiere og gårdbrukere som følge av at reieierne ønsker å bruke jordbruksområdene i Alta som reinbeite.
- Ikke endre tradisjonelle flytteleier til nødvendige. Endringene betyr at reieierne kan flytte hvor som helst hvor rein kan ferdes noe som kan skape store problemer for jordbruksdrift.
- Ikke endre § 23 om motorferdsel da dette vil medføre at kretsen av de som kan kjøre i utmark blir langt større enn i dag.
- Ikke endre § 24 om gjerder og anlegg da reindriftsutøvere kan la midlertidige gjerder og anlegg bli stående uten godkjenning. Det er åpenbart at dette vil medføre en økt mengde gjerdeanlegg som vil være til hinder for jordbrukets bruk av beiteområder.
- Ikke endre § 25 om brensel og trevirke da dette gir reieierne adgang til å vederlagsfritt ta ut brensel og trevirke også til bolig på privat grunn i ” det samiske reinbeiteområdet” dersom denne grunnen noen gang har tilhørt staten. I Finnmark er Statens umatrikulerte grunn overført til Finnmarkseiendommen og Finnmarkskommisjonen er i gang med å kartlegge rettigheter i Finnmark.
- Ikke endre § 63 om utnyttning av eiendom i reinbeiteområde da endringene vil virke urimelig begrensende for en jordbrukers adgang til å disponere sine areal til beste for sin virksomhet. Mens reindriftra etter loven har fått en rekke rettigheter i reinbeiteområdene, får en jordbruker gjennom denne bestemmelsen store begrensninger i sine muligheter på sin grunn. De endringene som fremmes forsterker dette bildet. Det er uakseptabelt at den enkelte siida skal varsles og at den enkelte siida skal kunne forsinke nødvendige tiltak i andre næringer. § 63 bør heller endres slik at den ikke blir så begrensende for andre næringer slik at det blir lettere å skape arbeidsplasser i distriktene.
- Ikke endre § 67 og 68 dersom det ikke samtidig inntas bestemmelser som understreker og klargjør gjeteplikten og ansvar for skjerpet tilsyn med rein når denne oppholder seg i nærheten av jordbruksområder og andre områder som er utsatt for ulovelig reinbeiting. Småbrukarlaget ser det som meget uheldig at solidaritetsansvaret svekkes i en situasjon hvor reintallet ikke er kommet under kontroll og ser det som bekymringsfullt at rettigheter og hensyn til andre næringer svekkes i reindriftsloven.
- Ikke endre lovverket som ”likestiller” reindriftras erstatningsansvar med jordbruket. SR 2 foreslår at reindriftra skal være fritatt for objektivt erstatningsansvar dersom det ikke er satt opp gjerde som freder mot reinbeite. Dette innebærer at reieier ikke trenger å overholde sin gjeteplikt da det blir gårdbrukeren sitt ansvar å sette opp kostbare og reinsikre gjerder for å beskytte sin innmark mot reinbeite. Dette vil medføre en stor økonomisk belastning for den enkelte gårdbrukere.
- Ikke endre § 69 da nåværende bestemmelsene gir grunneier mulighet til å få avgjort med skjønn om utgifter til gjerdeanlegg også kan utlignes på reieier.

Oppsummering:

Endringene i reindriftsloven styrker reindriftras rettigheter uten at jordbrukets rettigheter styrkes tilsvarende. I endringene i reindriftsloven vil reindriftra legger sterke føringer for jordbrukets utvikling. Jordbrukets utviklingsmuligheter blir sterkt begrenset. Reindriftsloven bør derfor ikke endres slik Samerettsutvalget 2 foreslår det. Det bør heller utredes hvordan rettighetene som er fratatt bygdefolk i gjennom hyppige endringene i reindriftsloven kan tilbakeføres.

Med vennlig hilsen

Ole-Anton Teigen

Olaf Godli